

Mustafa Ruhi Şirin

ÇOCUK ve ÇOCUKLUK: KÜLTÜREL ve SOSYOLOJİK BOYUT

1) Çocuk ve Kültür Konusu

Çocuk ve kültür konusu, kültür tarihi, antropoloji, felsefe, estetik, sosyoloji ve çocukluk sosyolojisi ve kültür bilim yanında eğitimin, sosyal tarihin ve çocukluk tarihinin başat konuları arasında yer alır. Bunun temel nedeni, çocuğa ilişkin kültürün çok yönlü olması ve toplam kültür içinde ağırlıklı bir içeriğe sahip olmasıdır. Kültür sosyolojisi ve kültür bilim araştırmaları, kültürün üçte birlik bölümünün çocuk kültürünü oluşturduğu yönündedir.

Çocuk ve kültür konusu, çocuk ve çocukluk kimliğini felsefi temeller üzerine kökleştirmekle birebir ilişkilidir. Çocuk ve çocukluk sosyal ve kültürel bir mekân tasavvurudur. Bu tasavvura karakterini veren medeniyetin insan idealidir. Hiç kuşkusuz bu insan tasavvurunun gerçekleştiği ilk ve biricik koza hâlâ, ailedir. Bu nedenle her çocuk söylemi, değer üretimi ve başat kültürlenme merkezinin aile olduğunu kabul eder.

Çocuk ve kültür ilişkisi, çocuğun değeri, aile ve çocuk geleneği, din, eğitim ve üretim çerçevesinde de incelenebilir. Bu incelemenin sosyolojik boyutu geleneksel kültür, modern kültür ve postmodern ilişkiler içindeki çocuğu kapsayabilir. Geleneksel ve modern çocukluğun karşılaştırmalı araştırılması durumunda çocukların kültürle ilişki boyutu da ortaya konabilir. Çok farklı ve zengin kültürel ortamlara eriştikleri hâlde günümüz çocuklarının geleneksel çocukluğa göre niçin araçsallaştığı konusu ise başlı başına incelenmeye değer bir konudur.

Çocuk, kültürün temel öznelerinden ve çocukluk da temel inceleme nesnelereinden biri olduğu hâlde, bu iki boyutun tarihi, kültürel ve felsefi anlamda sorunlu olduğu ise bir başka kabuldür. Çünkü çocuk, tarih boyunca yetişkine bağımlı bir süreçle varlığını sürdürmüştür. Çocuk ve çocukluğun kültürel anlamda sorunlu olması ise kültürler tarafından farklı anlaşılmiş ve yorumlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Kültür ve Medeniyetlerin çocuğa bakışı dönemlere göre farklılık gösterebilmektedir. Çocukluk kavramının felsefi anlamda sorunlu olmasının nedeni ise çocuk ve yetişkin arasındaki farkın tam anlamıyla bilinmezlik içermesindedir (Mattehews, 2000:15). Çocukluk her çağda var olabildiği hâlde, bir sosyal dönem ve kültür olarak ancak geçmiş yüzyılda sosyal bilimlerin ve felsefenin alanına girebilmiştir.

Çocuk ve kültür alanı sürekli çeşitlenen, genişleyen ve büyüyen bir alandır. Çünkü çocuk ve çocukluğun ardı arkası kesilmeyen sosyal inşa işlevi artarak devam etmektedir. Çocuk artık yalnızca kalıplanan-itaatkar erken yetişkin değil, aynı zamanda sosyal aktör durumuna gelmiştir. “Çocuk kültürü terimi, çocuğun dünyasının değişik boyutlarını göstermeye çalışan bir üst kavramdır... Çocuk kültürünü doğru bir şekilde anlamak istersek, onu anlam veren veya anlamı aşan nesnelere ve işaretlerin bir sistemi olarak kabul etmeliyiz.” (Kaminski, 2009:18-19). Hermann Bausinger’ın vurgusuyla belirtmek gerekirse, çocuk kültürü bir metin sorunu olmaktan çok bir bağlam sorunudur. Winfred Kaminski’ye göre “Çocuklar İçin Kültür ve Çocukların Kültürü” giderek birbirine yaklaşmaktadır. “Çocuk kültürü günümüzde oyun sahası ile bilgisayar arasında gidip gelmektedir... Bu araçların işlevi nedir sorusuna iki yönde cevap verilebilir: Birincisi; çocuk kültürü çocukları topluma hazırlamaya (sosyal işlev); ikincisi gösterme ve taklit yoluyla çocukların birbirleriyle sosyal etkileşimine (iletişim işlevi) hizmet etmektedir.” (Kaminski, 2009:19-18).

Çocuk bilimi, çocukluk sosyolojisi ve kültür bilimi araştırmalarına göre çocukluğun tarihi “gelişmenin tarihi” ile eş zamanlıdır. Çocuk kültüründeki benzerliklerin kaynağı tarihi ve coğrafi yakınlıktır. Farklılıkların nedeni ise fiziki, tarihî ve sosyo-kültürel çevre şartlarıdır. Çocuk, içinde doğup büyüdüğü toplumun sosyo-kültürel yapısına uygun şekilde kimliğini ve karakterini alır. İnsan hayatının on iki yıllık dönemindeki kültürleşmenin neredeyse yüzde yetmişini belirlediği geleneksel ve modern pedagojinin ortak kabulüdür. Her kültür ve medeniyetin kültürel karakteri vardır. *Çocuk ve kültür* ilişkisinin asıl işlevini ortaya koyan da bu yerli-millî karakterdir. Bu yönü ile çocuk kültürü bağlı olduğu medeniyetin çocukluk aynası kabul edilir.

Çocuk ve kültür ilişkisinde sosyoloji, antropoloji ve tıp yanında yeni araştırma alanları ortaya çıkmaktadır. Geleneksel araştırma yöntemleri de değişmektedir. Çocukluk tarihi yalnızca tarihçilerin ve sosyologların değil, psikolog ve eğitim bilimciler yanında kültür pedagogları, kültür sosyologları ve kültür bilimcilerin de alanına girmiştir. “Modern çocukluk sosyolojisi, modernist sosyolojinin “dikotemileri” temelinde ve özellikle “çocukluk-yetişkinlik” dikotomisi merkeze alınarak kurulmuştur. Çocukları yetişkinler ile dikotomik bir ilişkide tanımlayan; çocukların yetişkinlere göre olan tamamlanmışlıkları, eksiklikleri ve yetersizlikleridir. Çocukların toplumsal tasavvurundaki görünmezliklerini inşa eden bu epistemolojik ve ontolojik tavır, patriyarkal sistemin temel belirlemelerini de içermektedir.” (Demir Gürdal, 2015:46). Çocukluğun kültürel söyleme dayalı yeniden üretildiği bir eşikteyiz. “Çocukların kendi kültürlerini inşa etmeleri, yetişkinler, akranları ve diğer çocuklarla ilişki ve etkileşimde bulunmaları; gerçekten de yetişkin toplumunun üretimine yönelik bir katkı olduğu kadar kendi biricik kültürlerini de üreten yaratıcı sosyal aktörler olduklarını (Corsaro, 1997) göstermekle birlikte sosyolojinin yapı-eylem(lilik) ikiliğinin sınırlarından uzak durmaları pek de mümkün görünmemektedir.” (Demir Gürdal, 2015:53). Geleneksel, modern ve postmodern çocukluk yaşantıları içinde çocukların kendi kültürlerini ne oranda inşa ettikleri konusu ise tartışmalıdır.

Çocuğun sosyalleşmesi, kişiliğinin oluşumu ve toplumsallaşması kültürle gerçekleşir. “... çocuğun yaşadığı her şey de bir bakıma onun kültürüdür; kültür çocuğun kendi dışavurduğu davranışlar, ürünler toplamıdır.” (Onur, 1997:11). Çocuğun kültürel yönden gelişmesinde toplum ve kültürün (çevrenin) belirleyici olduğunu ileri sürenler yanında, katılım ile kültürel çevre arasında “karşılıklı etkileşimi” savunanlar da vardır. “Çocuk yetiştirme uygulamaları, eğitim yöntemleri ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin belirlenmesinde biyolojik yasalar kadar kültürel yapı da etkilidir.” (Gıl’adı, 2001:105).

Çocuğun kültürlenme ve gelişiminde: “sosyo-kültürel estetik eğitim” belirleyicidir. Çocuğun gelişiminin gözardı edilmesi, toplumsal ve kültürel “edilgin, alıcı, tüketici” çocukluğun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. “Oysa günümüzde etkin, katılımcı, yaratıcı, haklarını bilen ve koruyan, sürekli değişen, çevresini de değiştiren bir çocukluk anlayışı hızla etken olmaktadır... Çocuklarla ilgili bütün hizmetlerin, karşılıklı ya da birlikte öğrenmeyi ve çocuğu da içine katmayı içermesi beklenmektedir.” (Onur, 2001:6).

2) Çocuk Söylemleri ve Kültür

Tarih boyunca tek bir çocuk söylemi olmamıştır. Tek ve doğru evrensel çocuk söylemi de yoktur. İnsanoğlu, çocukların yetişkinlerden öğrendikleri yanında yetişkinlerin çocuklardan öğrendiği döneme doğru evrilmektedir. Çocukluk sosyolojisine göre ise, çocukluk, sosyal bir gerçekliktir. Erken çocukluk sosyolojisine göre çocuk bir sosyalleşme nesnesi olarak inşa edilirken, yeni çocukluk sosyolojisi açılımında çocuk hem öğrenen hem de toplumsal süreçleri etkileme gücü olan toplumsal bir kategoridir. Bu yönüyle ‘çocuk gerçekliği’nin kültürel boyutunu A. James şöyle yorumluyor: “Yalnızca kültür çocukları biçimlendirmez, çocuklar da kültürün biçimlenmesine yardım eder. Bir başka deyişle, çocukluk sadece çocukların deneyimlerini biçimlendirmez fakat çocuklar da kendi deneyimleri ile çocukluğun doğasının biçimlenmesine yardımcı olur.” (aktaran Eraslan, 2015, 35).

Bir toplumda yeniliğe en açık özne, çocuktur. Bir yandan çocukla kültürel devamlılık sağlanırken, öte yandan kültürün nesilleri sosyalleştiren işlevi de devam eder. Çocukluğun toplumsal tarihi aynı zamanda çocukluğun kültürel tarihidir. Kültürleşmede toplumsal ve kültürel yoğunluk yanında, aile, ev, mahalle, okul ve sosyal çevre de etkili olabilir. Çocuğun dünyasına giren her bilgi kültürdür. Çocuğun doğumundan başlayarak büyüme, gelişme ve kendini gerçekleştirme kültürlenme ile gerçekleşir. Çocuk kültürü, çocukluk boyunca çocuğu besleyen ve ona rengini katan kozalardır.

Her çocuk söyleminde sosyal, toplumsal, dinî, ekonomik ve politik eksenli koşullar belirleyicidir. “Çocukların nasıl tasarlandığına karşıt olarak, nasıl algılandığı her zaman toplumsal tarihsel bir bakış açısını yansıtır.” (Elkind, 2001:15). Başka bir deyişle, “toplumsal, siyasi, ekonomik ve tarihsel kökenlere” dayalı olarak inşa edilen çocukluğun adı, modern çocukluktur. Günümüz dünyasında toplumsal çocuk algısına çocuk modernleşmesi yön vermektedir. “Modernlik,” diyor David Elkind, “ırk, kültürel etkinlik gözetmeksizin tüm çocukların evrensel bir çocuk doğasına sahip olduğuna inanmaktaydı. Şimdi evrensel bir çocuk doğası sanısını bıraktığımız ve tüm çocukların bazı açılardan benzediğini ama bazı açılardan diğerlerinden oldukça farklı olduğunu takdir ettiğimiz postmodern çağa giriyoruz.” (Elkind, 2001:15).

Geleneksel çocukluk, kültürel ve toplumsal bir inşa süreci içinde var olagelmıştır. “Biyolojik açıdan herhangi bir kültürün kendisini yeniden üretme gereksinimini unutmaması tasavvur edilemez. Fakat bir kültürün toplumsal açıdan çocukluk fikrine sahip olmaksızın varolması oldukça

muhtemeldir. Bebekliğin tersine çocukluk, biyolojik bir kategori değil, toplumsal bir kurgudur.” (Postman, 1995:7). Çocukluk anlayışının olmadığı yüzyıllardan çocukluğun yok oluşunun gündemde olduğu çağımıza kadar temel kavram “değişen çocukluk”tur. Farklı çocukluk söylemlerinin pusulası da “değişen çocukluk”tur. İlk çocukluk söylemi biyolojik büyüme iken, bu söylem çağımızda sosyal ve kültürel çocukluk söylemine dönüşmüştür.

Bu alandaki tartışmalar, kendi kültürünü üretmede geleneksel çocukluğun birkaç adım önde olduğu görüşü yanında; modern ve postmodern çocukluğun teknoloji ve dijital medya ağırlıklı kültür üretimiyle ilgili alanlara odaklandığı yönündeki görüşten hareketle sürdürülmektedir. Modernleşme döneminde kültürdeki değişim, değerlerin dönüşmesi, çocuk coğrafyaları (ev, sokak, mahalle, okul vd.) yanında kültürel coğrafyaların da dönüşmesine neden olmaktadır. Bu dönüşümden en fazla etkilenen grup ise farklı sosyo-ekonomik ve kültürel coğrafyalarda yaşayan güç koşullardaki çocuklardır. Özellikle köy, kasaba ve şehirlerde yaşayan çocukların kültürlenmeleri arasında hem içerik farklılığı vardır hem de içeriğe erişimde eşitsizlikler vardır. Bugünün dünyasında yaygın olan çocuk söylemleri çocuklar arasındaki eşitsizlikleri, hak ihlallerini ortadan kaldırmadıkça refah ve esenliklerini sağlamadıkça sözde bir “söylem”den öteye geçemezler.

Geleneksel kültürde doğum öncesinden ad vermeye, giysilerden oyun türlerine kadar çocuklar için zengin ve kuşatıcı bir sözlü yaşama kültürü vardır. Geleneksel çocukluk, gelenek, görenek ve inançlar yanında çocukların oluşturduğu türlerle de modern çocukluktan farklılıklar içerir. Geleneksel çocukluk kendi kültürünü inşa edebilen bir çocukluktur. Geleneksel çocukluk, modern çocukluğa evrilirken geleneksel çocuk kültürü de popüler çocuk kültürüne teslim olmaktadır. Geleneksel kültürün çocuk imgelerindeki değişimi hızlandıran tarihî, kültürel ve sosyal etmenler kadar hatta onlardan daha fazla dönüştürücü güç ise tekipleştirici modern çocuk kültürüdür.

3) Modern Çocuk Kültürü

Modern kültür gibi popüler çocuk kültürü de çocuğu tüketim nesnesi durumuna indirgemekte, çocukluğu araçsallaştırması sonucu çocukların kendi kültürlerini inşa etmelerini de sınırlandırmaktadır. Geç modern dönem kitle kültürü ise medya aracılığıyla güncellenerek yoğunluğunu koruyabilmektedir. Geleneksel çocuk kültürü yerine neredeyse beş yılda bir yenilenen popüler çocuk kültürü ikame edilmektedir. Popüler çocuk kültürü ise somut olmayan çocuk kültürü birikimini etkilemekte ve dönüştürmektedir.

Modern çocukluk paradigması 18. yüzyıla başlayan seküler zihniyete dayalı Aydınlanma'nın 20. yüzyılda çocuk ve yetişkinin özel bir biyolojik kategori oluşturduğu öngörüsüne dayanmaktadır. "Orta sınıf çocukluk ideolojisinin bir ürünü olarak çocukluk düşüncesinin düşünsel kökenleri, bazı filozof (Locke, Rousseau, vd.) ve akımları (Aydınlanma düşüncesi, Rasyonalizm, Romantizm, Pozitivizm vd.) içermektedir." (İnal, 2007-18-19). Çocuk modernleşmesi paradigmasının çocukların yetişkinlerden ayrı bir kategori oluşturduğu ve yetişkinliğe hazırlandığı anlayışı ile yaygınlaşma eğilimi göstermiştir. Modern çocukluk anlayışı ve düşüncesinin "üç önermeye" dayandığı söylenebilir. "Modern çocukluk düşüncesi, iyimser bir görüş içermektedir. Modern çocukluk düşüncesinin ussal bir bakış açısıyla kurulduğu ve sürdürüldüğüne ilişkin bir inanç beslenmektedir. Modern çocukluk düşüncesinin demokratik ilke ve değerler üzerinde yükseldiği düşünülmektedir." (İnal, 2007:18).

Çocuk ve çocukluk kültürel ve toplumsal bir temele dayanır. Çocuğun aile ve toplum içindeki yeri ve değeri geleneksel ve modernleşme süreçlerinde farklılıklar içerir. Modernleşmeye göre, çocuğun ekonomik değer olarak algılandığı anlayışın çocuğun özneleşme anlayışına evrilmesi sonucu çocuk "hak" sahibi bir birey-özne konumuna ulaşmıştır.

Çocukluğun ortak yönü toplumsal ve kültürel bir sürecin sonunda kendini yenileyebilmesidir. Çocukla yetişkinin farklı gelişim dönemleri yaşadığı modern zamanlarda da merkez kavram "değişen çocuk"tur. Çocukluk, bir sosyal dönem olarak kalsa da değişmekte, buna karşılık gelişen ve evrilen bir çocukluk mekânı hep var olagelmektedir. Allison James, "çocukların yetkin sosyal aktörler" olduklarını savunur: "...bütün çocuklar ergeç büyürler, değişirler ve yetişkin olurlar. Yani, bütün çocuklar çocukluğu terk ederler. Ama yine de "çocukluk" sosyal bir mekân olarak hep var kalsa da, çocukluk geçici olarak konumlandırılmış olduğu için, "çocukluk"un doğası da değişir ve yetişkinlerin yanı sıra çocukların eylemleri yoluyla da "çocukluk" değişir." (James, 2001:33). Yeni çocukluk, geleneksel kültürden hızla uzaklaşırken, yeni çocukluğun sosyolojisi de oluşmaktadır.

4) Yeni Çocukluğun Sosyolojisi

Çocukluğun gelişim süreçleri dikkate alındığında dört farklı çocukluk anlayışının kesişmesi yeni çocukluk sosyolojisinin boyutlarını ortaya koyması bakımından önemlidir. Bugünkü dünyada dört ayrı çocuk kavramlaşmasından söz edilebilir: "Çocuklar kendi temsiliyetlerinin

öznelidir ile çocukluk doğal bir fenomendir kesişimi romantik akım bağlamında otantik (yerel) çocukluğu; çocukluk doğal bir fenomendir ve çocuklar kontrollü şartlar altında çalışması gereken öznelendir kesişiminden pozitivist paradigmanın ürünü olan gelişen çocuk; çocuklar kontrollü şartlar altında çalışması gereken öznelendir ile çocukluk politik-kültürel bir yapıdır kesişiminden sosyalleşme teorisi bağlamında şartlı çocuk; çocukluk politik-kültürel bir yapıdır ve çocuklar kendi temsiliyetlerinin öznelidir kesişiminden ise yeni çocukluk paradigması ile politik ve hatta sosyolojik çocukluk kavramına ulaşmıştır.” (Eraslan, 2015, 25).

Çocukluk sosyolojisi araştırmaları da çocuk ve çocuklukla ilgili farklı önermeler geliştirmiştir. 1990 sonrası Alan Prout, Allison James ve 1998’den itibaren Chris Jennks ile sürdürdükleri çalışmaları üç önermeye dönüştürmüşlerdir: “Birincisi, çocukluğun sosyal bir yapı olarak algılanmasıdır. İkinci önerme, çocukluğun da sınıf-toplumsal cinsiyet-etnik köken üçgeni gibi sosyal analizin bir değişkeni olduğu ve diğer değişkenlerle birlikte düşünülmesi gerektiğidir. Üçüncü önerme ise çocukların, kendilerinin ve etrafındakilerin hayatlarını tayin etmede aktif olduğunun kabul edilmesidir.” (Heywood, 2003:10-11).

1970 sonrası dünyada sözü edilen yeni çocukluk paradigmasının sosyal bilimlerdeki adlandırması “yeni çocukluk sosyolojisi”dir. “... yeni çocukluk sosyolojisinin temel ilkesi çocukluğun sosyal bir inşa olduğudur.” (Woodhead, 2009; Wyness, 2012). “Yeni çocukluk sosyolojisi” “çocuk merkezlidir ve çocukların eylemliliğini, haklarını ve refahlarını gözetir (Woodhead, 2009) bir alandır.” (aktaran Demir Gürdal, 2015:50). Bu bağlam içinde “yeni çocukluk” gibi “yeni çocukluk sosyolojisi” de bir çocukluk söylemidir. “Zira yeni çocukluk sosyolojisinin en önemli katkılarından biri çocukluk kavramının sosyal, tarihsel ve kültürel bir inşa olduğunu ve modern çocukluğun ileri sürdüğü evrensel ve tek biçimli bir çocukluk olduğu anlayışını kırarak çoklu bir içeriğe bir başka deyişle farklı çocukluklar olduğunu göstermesidir. Gerçekten de “çocukluk sosyal ve kültürel bir inşadır.” (Prout, 2005; James ve Prout, 1997; James, 2004; Hill ve Tisdall, 2014); “ortaya çıktığı toplumun tarihini, kültürünü, değerlerini ve güç yapısını yansıtan sosyal bir inşadır” (King, 2004). Bu yönüyle de aslında tam bir “söylem”dir. “Kesinlikle toplumsal olarak düzenlenen” söylem (Cuff vd. 2013) çocukların kim ve nasıl olmaları gerektiğini belirleme gücüne sahip politik, ekonomik, sosyal ve toplumsal bir yapı, bir sosyal kurum, kültürel bir temsil (Woodhead, 2009) olarak belirir.” (Demir Gürdal, 2015, 50). Yeni “çocuk söylemi” ve “yeni çocukluk sosyolojisi”, çocuğun özne

oluşu üzerine dayandırdığı öngörüsü ile çocuk ve çocukluğu anlamaya ve kavramlaştırılmasına yönelik yeni bir açılıma gidilmesi gerektiğini önermesi bakımından çocuk araştırmalarına da yeni bir boyut kazandırmıştır.

“Yeni çocukluk sosyolojisi” paradigmasında çocuk, bir yanda “sosyal bir özne” olarak öngörüldüğü gibi “kuşaklararası bir düzen” (Bühler, 2010) olarak da kabul edilir. Çocukluk sosyologları Prout (2015) ve James (2015)’e göre bu yeni çocukluk sosyolojisi paradigmasının temel özellikleri şöyledir: “Çocukluk dönemi sosyal bir inşadır... Çocukluk bir sosyal analiz değişkenidir. Çocukların sosyal ilişkileri de kültürleri, yetişkinlerin endişeleri ve bakış açılarından bağımsız olarak kendi doğal düzenleri içerisinde bir araştırmaya değerdir. Etnometodoloji, çocukların sosyolojik verilerin üretimine direkt katılımına ve söz hakkına, deneysel ya da anket şeklindeki araştırmalardan daha fazla olanak tanır. Çocukluk, sosyal bilimlerin ikili hermeneutiği ile ilişkili bir fenomendir. Bu, çocukluk sosyolojisinde yeni bir paradigmayı bildirmektedir ve aynı zamanda çocukluğun yeniden inşa sürecine bir karşılık vermektedir.” (aktaran Eraslan, 2015:23-24).

Teknoloji ve medyanın, geleneksel çocuk kültürü ile çocukların arasını açan belirleyici kurumlar olduğu kabul edilmektedir. Geleneksel, modern ve postmodern çocukluğa dayalı toplumsal çocuk algısının ve ‘çocuk gerçekliği’ nin sürekli farklılaşmasında bu iki yapının ağırlıklı rolü vardır. Çocuğun sosyal ve bilişsel gelişiminde başat belirleyici kültürken, kültürün yerine teknoloji ve medyanın ikame edilmesi de modernleşmenin sonuçlarından biridir.

Modern çocukluğu belirleyen kurum da modern ailedir. Modern aile de modern çocukluğun kültürel tasarımı olduğu kadar aynı zamanda toplumsal bir kurgudur. Çocukluk anlayışlarının değişmesinde bugün de belirleyici olan kurum aileden sonra okuldur. Okul, geleneksel kültürden modern çocuk kültürüne geçişin merkez üssü işlevini yerine getirmeyi sürdürmektedir. Yeni çocuk kültürü sosyal ve toplumsal yönden olduğu kadar eğitim kurumları ve medya da yeni çocukluğu kuşatmış durumdadır. Yetişkinlikten uzaklaşan çocuklukla birlikte geleneksel çocuk anlayışındaki kırılmalar yeni çocukluğun kültürünü de dış etkilere açık hâle getirmiştir. Bu etkilemenin odağı ise medya ve modern kültürün en renkli kompartımanı olan popüler çocuk kültürüdür.

Türkiye’de çocuk ve kültür odaklı sosyolojik araştırmalar çok az yapılmaktadır. Bu nedenle “çocuğun iyilik hâli” bağlamında kültürel göstergelerden de yoksunuz. Çocuğu tanımak ve anlamak, onu, kendi

kültürel ortamı içinde incelemekle mümkün olabilir. Temel sorunlardan biri de çocuğun kültürel gelişim boyutunun dikkate alınmamasıdır. Çocuklar arasında benzerliklerden çok farklılıkların olması, geleneksel ailenin modern aileye, modern ailenin postmodern aileye dönüşmesi nedeniyledir. Bunun temel nedeni ise çocuk yetiştirmeye yönelik eğitim anlayışı felsefesinin modernleşmeye paralel olarak sürekli değişmesidir. Buna karşın “sosyo-kültürel estetik eğitimi” konusunda aile ve eğitimciler yanında, eğitimcilerin eğitimine de sıra gelmemiştir.

Kaynakça

- Demir Gürdal, A. (2015) *Çocuklar, Çocukluk ve Sosyoloji*. Farklı Perspektiflerden Çocukluk ve Sosyoloji (Haz. L. Eraslan). Ankara: Vize Yayınları.
- Elkind, D. (2001) “*Değişen Dünyada Çocuk Yetiştirme ve Eğitim*” (Çev. E. Gül Kalıpcı).
- Dünya’da ve Türkiye’de Değişen Çocukluk III. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri. (Haz. B. Onur). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Eraslan, L. (2015) *Farklı Perspektiflerden Çocukluk ve Sosyolojisi*. Ankara: Vize Yayınları
- Heywood, C. (2003) *Baba Bana Top At! / Batı’da Çocukluğun Tarihi*. (Çev. E. Hoşsucu). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- İnal, K. (2007) *Modernizm ve Çocuk-Geleneksel, Modern ve Postmodern Çocukluk İmgeleri*. Ankara: Sobil Yayıncılık.
- James, A. (2001) “*Yeni Çocukluk Sosyolojisinde Sorunlar, Yaklaşımlar ve Pratikler*. (Çev.) E. G. Kalıpcı). Dünyada ve Türkiye’de Değişen Çocukluk III. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi bildirileri. (Haz. B. Onur). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Kaminski, W. (2009) *Çocuk ve Gençlik Edebiyatına Giriş*. (Çev. Y. Baş). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Matthews, G. B. (2000) *Çocukluk Felsefesi*. (Çev. E. Çakmak). İstanbul: Gendaş Kültür Yayınları.
- Onur, B. (2001) *Dünyada ve Türkiye’de Değişen Çocukluk III. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri*. (Haz. B. Onur). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırmaları ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Postman, N. *Çocukluğun Yokoluşu*. (Çev. K. İnal). Ankara: İmge Kitabevi.